

TERMÉS

Napfogyatkozások

1999-ben a médiák számára az egyik sláger téma az augusztus 11-én hazánk jelentős részén is megfigyelhető teljes napfogyatkozás. Számítalan könyv, tanulmány, újságcikk jelenik meg szinte minden nap erről a témáról, sőt az Interneten is napról napra szaporodnak az eseményre vonatkozó kapcsolatos értekezések. Kétségtelen, hogy ritka természeti jelenségről van szó, legalábbis abban az értelemben, hogy a Föld ugyanazon helyén ez a tünemény csak igen ritkán figyelhető meg. Viszont a Föld egyéb pontjain évente több (2-5) nap- és (legfeljebb 2) holdfogyatkozás is bekövetkezik. Részleges napfogyatkozást bizonyára igen sokan láttunk már, és is emlékszem néhányra gyermekkoromból. A teljes nap- és holdfogyatkozás azonban igen ritka élmény, nem is lehet mindenkinek része benne egy emberöltő során.

Az ez évi fogyatkozást az teszi igazán népszerűvé, hogy közvetlenül megelőzi az ezredfordulót. (Bár azon szintén lehetne vitatkozni, hogy mikor is kezdődik a 3. évezred?) Ehhez a nevezetes évhez ráadásul igen sok prófécia kapcsolódik, melyek a legszelsőségesebb eseményeket ígérik, ijesztgetve Földünk lakóit.

Mik is a napfogyatkozások?

Földünk kísérő égiteste a Hold. A Hold és a Nap pályasíkjai nem esnek egybe, hanem szöget zárnak be egymással. Mivel a Hold a Föld körül kering, és a pályája közelebb halad el a Föld mellett, mint amilyen messze a Föld kering a Naptól, ezért időről időre előfordulhat, hogy a Föld egy pontjáról nézve a Hold pontosan a Nap és a Föld közé kerül.

A Napot akkor takarhatja el a Hold, amikor ez a helyzet: a, újholdkor következik be; b, a Hold a nap- és a holdpálya metszéspontja közelében jár; és c, a Földhöz relatív közel van. Még egy szerencsés körülmény is közrejátszik abban, hogy részünk lehet ebben a különleges élményben, és láthatjuk, amint a Hold eltakarja szemünk elől a Napot: az, hogy a két égitest gömbjének átmérője a Földtől való távolságuk következtében egyforma nagynak látszik.

Ez a három feltétel periódusosan ismétlődik, de a három ciklus ideje igen eltérő. Két egymást követő újhold között valamivel több mint 29 nap telik el, de mindhárom feltétel ismételt egyidejű teljesüléséhez 6585,32 napra van szükség. Ez kb. 18 év 11 napnak felel meg. Ez az ún. Saros ciklus, melyet már az ókorban is jól ismertek. A Saros ciklus ismerete tette lehetővé, hogy évszázadokra előre kiszámolhatóvá vált a napfogyatkozások bekövetkezésének időpontja. A ciklusnak megfelelően az előző teljes napfogyatkozás 1981. július 31-én Szibériában volt látható; a következő pedig 2017. augusztus 21-én figyelhető majd meg az USA területén. Egy időben több Saros periódust is nyilvántartanak, melyeket számmal jelölik. Az ez évi a 145. sz. ciklus 21. fogyatkozása. A ciklus maga 1639 január 4-én kezdődött, és 3009 április 17-én a 77. fogyatkozással ér majd véget.

A teljes napfogyatkozás egy 112 km szélességű sávban látható, és a Hold árnyéka közel kétszeres hangsebességgel halad a Föld felszínén; emiatt maga a teljes fogyatkozás igen rövid ideig tart. Az ez évi alig 2 és fél percig lesz majd látható.

A fogyatkozások megfigyelése

Az égbolt megfigyelésével évezredek óta foglalkozik az ember. Az égbolton lejátszódó örökös színjáték leglátványosabb és legrövidebb idő periódusra korlátozódó jelensége a Nap felkelte, delelése és lenyugvása, majd újbóli felkelése. Ez a születés, elmúlás és újjászületés minden nap lejátszódik emberemlékezet óta – sőt annál sokkal régebben. A másik – ennél valamivel hosszabb idő alatt bekövetkező születést, elmúlást és újjászületést szimbolizáló folyamatban az égboltot éjszaka megvilágító égitest, a Hold vesz részt. Periódusához négyszer hét napra, azaz egy hónapra van szükség. Az évszakok 3 hónapoként váltakoznak, és a négy

évszak, a tavasz, a nyár, az ősz és a tél elmúltával a természet ismét újjászületik. (Ez ébreszt-hette rá az embereket a reinkarnáció gondolatára.) Ebben az örök folyamatban a legfontosabb szerepet a Nap játssza, mely minden életnek a forrása és fenntartója ezen a Földön.

Úgy tűnik hogy őseink nem csak hogy tisztában voltak ezzel, de ennél sokkal többet tudhat-tak a világ folyásáról. Számptalan nép hagyományában a teremtés mítoszok igen fontos és pontos – kódolt – információkat rejtenek. Ezek a kódolt adatok a precesszióra és annak az emberiség fejlődésére gyakorolt szerepére vonatkoznak. Az emberiséget tehát mindig is foglal-koztatták a Földön kívül, az égbolton lejátszódó folyamatok. Nem csak azért mert az égi szfé-rákba helyezték isteneiket, hanem azért is, mert felfigyeltek a kozmikus jelenségek és a földi események közötti összefüggésekre! Ennek egyik legnyilvánvalóbb kifejeződése a nappalok és az éjszakák, illetve az évszakok váltakozása.

A Napra és a Holdra tehát mindig szüksége volt az embernek. Az egyik világított és meleget adott nappal, a másik pedig éjszaka segítette a vándort.

Az égbolt megfigyelése emberemlékezet óta folyamatosan történik. Kezdetben csak a sza-bad szemmel is látható jelenségeket figyelhették meg és jegyezték föl, később, a technika fejlő-dése lehetővé tette, hogy a világűrbe egyre mélyebbre hatoljunk be előbb a távcsövek segítsé-gével, majd később az űrutazások során maga az ember is kilépett a kozmoszba. De addig igen hosszú idő telt el az első megfigyelésektől.

Az ősidőkben az égbolt megfigyelésének első eredménye valószínűleg annak a felfedezése volt, hogy a Hold időszakonként változtatja az alakját, és bizonyos időszakonként eltűnik az égről. Később azt is felfedezték, hogy ez az „eltűnés” akkor is bekövetkezik, amikor még nincs is újhold. és néha egy még ennél is meglepőbb jelenségnek lehetnek a szemtanúi, amikor kis időre a Nap tűnt el az égboltról.

A fogyatkozások bekövetkezéére a különböző népek mondavilágában, népmeséiben igen érdekes magyarázatokat találunk. Az inkák a Hold elfogyását azzal magyarázták, hogy a Hold megbetegedett. Teljes holdfogyatkozáskor pedig nagy lármát csaptak, vonyításra biztat-ták a kutyáikat, hogy zajjal űzzék el a bajt, a halált, a világ végét. Dél-Amerika ősi népei szerint egy nagy kutya falja fel a Holdat vagy a Napot a fogyatkozások idején. Távol-Keleten úgy vél-ték, hogy sárkány nyeli le a fogyatkozásra a Napot vagy a Holdat. (Innen ered a holdcsomó-pontok (a nap pályájának és a Hold pályájának a metszéspontjainak) elnevezése is, melyet az asztrológiában ma is Sárkányfejnek ill. Sárkányfaroknak neveznek.

Más népek meséiben az égitestek eltűnését medvék, farkasok, vagy kígyók okozzák.

Több nép népszokásai szerint fogyatkozáskor nagy zajt kell csapni, dobokat, üstöket verve, lármával kell elriasztani a Napot és a Holdat felfaló szörnyeket. Az indiaiak, a zsidók, a görö-gök és a rómaiak szintén zajjal, lármával igyekeztek megakadályozni a fogyatkozások bekö-vetkeztét. A keresztény világban pedig a harangzúgással igyekeztek védekezni a várható káros hatások, katasztrófák ellen.

Még 1748-ban is babonás félelemmel várták a napfogyatkozást, mellet kapcsolatosan július 22-i rendeletben az ehrenbreitsteini (német) fejedelem udvari tanácsosa az alábbiakat paran-csolta meg: „Mivel a következők csütörtökön, szent Jakob ünnepén általános nagy napfogyat-kozás következik be, mely által aggályosan sok mérge kerülhet földjeinkre és a patakokba és kutakba, minden hivatalnokot arra utasítunk, hogy minden faluban hirdessék ki a napfogyat-kozás bekövetkeztét azzal a paranccsal, hogy a nevezett napon a baj megelőzése és elkerülése érdekében semmilyen jószágot nem szabad kihajtani a mezőre, és minden kutat gondosan le kell fedni és meg kell óvni!

Rhodosz szigetén még 1844-ben is az ősi szokások szerint próbálták meg elűzni a szörnye-ket a napfogyatkozás idején.

Pontosan nem tudjuk, hogy mikor is kezdődött el az égbolt módszeres megfigyelése, de alighanem a véletlen indíthatott el valakit azon az úton, mely a tudományok kialakulásá-hoz vezetett. Azt mondják, hogy a tudománnyá válás egyik alapvető feltétele a megfigyelés, a tapasztalatok feljegyzése. Ez első megfigyelők – tudósok – alighanem azok a földművesek, pásztorok és az utazók, a hajósok lehettek azok, akik felfigyeltek arra, hogy az égbolt nem mozdulatlan. A Nap és a Hold mozgása igen látványos, azonban az égitestek haladásának a megfigyeléséhez már hosszabb időre volt szükség. Ezek a vizsgálódások vezettek el a naptár

kialakításához, az idő méréséhez. Erre pedig szükség volt, hogy a mezőgazdasági munkákat meg tudják tervezni.

Már a legrégebbi írásos emlékek is arról tanúskodnak, hogy az emberek akkoriban már régóta foglalkoztak az égbolt megfigyelésével. A legrégebbi kultúrákból fennmaradt írásos feljegyzések többsége asztronómiai vagy asztrológiai feljegyzés. Az ie. 22 századból származó „Su-king N” kezdetű szöveg, valamint a Tigris és az Eufrátesz völgyében talált több más agyagtábla több száz évre visszamenőleg rögzíti a nap és a Hold valamint az öt szabad szemmel látható égitest pozícióját az égbolton. A babiloni agyagtáblákon pedig a nap- és holdfogyatkozások adatai mellett megtalálták a megfigyeléseket végző tudósok nevét is: Naburi-annu és Kidinnu volt közöttük a legjelesebb.

Nekik és „mágus” társaiknak, a csillagász papoknak köszönhetünk számtalan felfedezést. 5000 évvel ezelőtt a tudósok már tisztában voltak azzal, hogy a Föld gömb alakú, pontosan meg tudták határozni előre a naprendszer bolygóinak pozícióját, és tisztában voltak a napfogyatkozások bekövetkeztének okaival is. Sőt, pontosan ki tudták számolni a napfogyatkozások és holdfogyatkozások várható időpontját is. Nagy Sándor korában, az ie. 4. században a feljegyzése már 373 nap- és 832 holdfogyatkozást tartottak számon. És mivel a történétírók is gyakran hivatkoztak a kor meghatározásakor az égi eseményekre, a csillagászati feljegyzések igen hasznos segítséget nyújtottak a történelmi kronológia kialakításához.

A napfogyatkozásokkal kapcsolatos feljegyzések

Az első napfogyatkozásról szóló írásos emlék ie. 2100-as évekből származik, valószínűleg a 2134. október 22-i napfogyatkozásra utal. A Kínából származó sírfelirat arról tudósít, hogy a császár udvari asztrológusai, Ho és Hi nagy bünt követtek el, mert nem tudták előre megmondani a napfogyatkozás pontos idejét. A legenda szerint alaposan leitták magukat, és elfelejtették jelenteni a császárnak a fogyatkozás időpontját.

Ugyancsak Kínából származik a másik legrégebbi feljegyzés, mely egy jóslás kapcsán teszi fel a kérdést: „A kuei-yu (a 60 napos ciklus 10. napján) napján megkérdezték: A Nap este elfogyott; jó ez? A kuei-yu napján megkérdezték: A Nap este elfogyott; rossz ez?„

Hasonlóan régi feljegyzést találtak a mezopotámiai Ugarit városában az 1375. május 3-i napfogyatkozásra vonatkozóan. „Újhold napján, Hiyar évében, a Nap elszégyellte magát, délidőben lenyugodott, együtt a Marssal.„

Homérosz az Odüsszeiában szintén megemlíti egy napfogyatkozást, mely valószínűleg 1178. április 16-án következett be.

Még a Bibliában is találunk napfogyatkozást: Ámos könyvében (8;9) „És léssen azon a napon, azt mondja az Úr Isten: Lenyugtatom a napot délben, és besötétítem a földet fényes nappal.” A kutatások szerint ez a nap az ie. 763 június 15. volt; erre utal az asszír Eponym Canon.

A történelem egyik legismertebb napfogyatkozása az ie. 585 május 28-i volt. A milétoszi Thálész, a híres görög filozófus és matematikus előre kiszámította a fogyatkozás időpontját. Ebben az időben a médék és a lydek már öt éve háborúztak egymással, és Hérodotosz leírás szerint aznap is csatáztak, amikor hirtelen elsötétült az ég. A váratlan természeti jelenség anynyira meglepte a küzdőket, hogy abbahagyták a harcot, békét kötöttek, melyet egy kettős menyegzővel ünnepeltek aztán meg.

I.e. 566. augusztus 1-én Mohammed születése napján szintén napfogyatkozás volt. Bizonyára nem véletlen, hogy a napfogyatkozás azokon a területeken volt látható, melynek a népei később a moszlim vallás követőivé váltak.

Az ókori görögök közül többen is megörökítették irodalmi műveikben a napfogyatkozásokat: Empedoklész, Euripidész, Arisztotelész, Arisztophanész, Plinius. Az egyik legnagyobb ókori csillagász Ptolemaeus az Almagestben foglalkozik vele. De megemlíti Lukreciusz, Seneca, Flavius Josephus is a műveiben.

Az Új testamentumban is több helyen találunk utalásokat a fogyatkozásokra. A csillagászati számítások szerint lehet valószínűsíteni Jézus halálának az időpontját is. Az evangéliumok arra engednek következtetni, hogy Jézus halálakor holdfogyatkozás volt, ez pedig Jeruzsálemben 33. április 3-án, pénteken volt látható.

Természetesen nem csak kellemes események kapcsolódnak a történelem napfogyatkozása-ihoz, hanem inkább többnyire a természeti katasztrófákkal, háborúkkal, kellemetlenségekkel hozták összefüggésbe. A legendák szerint Nagy Károly frank császár fia, jámbor Ludwig a 840 május 5-i napfogyatkozásakor olyan pánikba esett, hogy rövidesen meghalt, és három fia vitája, illetve az örökségért folytatott harca következtében osztották fel a birodalmat, és így a napfogyatkozásnak „kösönhetően” jött létre Franciaország, Olaszország és Németország.

A múlt században is egy jelentős történelmi esemény kapcsolódott a napfogyatkozáshoz.

Amerikában Net Turner néger rabszolga egy jelenést látott, mely szerint ő vezeti el népét a szabadságba. A hasonlóan gondolkodó társaival együtt az 1831. február 12-i napfogyatkozásban látták meg a jelet a lázadás megkezdésére. A Hold, mint fekete angyal eltakarta, legyőzte a Napot, a hatalom képviselőjét. A lázadást a hadsereg leverte, Turnert pedig felakasztották.

A fogyatkozásoknak tulajdonított hatások

Az égbolt jelenségeinek a megfigyelése nem öncélú szórakozás volt, hanem igen fontos szerepe volt a jövővel kapcsolatos előrejelzésekben. Az ősidők mágusai papok, csillagászok és asztrológusok is voltak egy személyben, akiknek feladata volt a különböző eseményekhez a legmegfelelőbb időpontoknak a kiválasztása, meghatározása is. Ebben az időben az asztrológia országok, városok, nemzetek horoszkópjaiával foglalkozott, személyre szóló horoszkópot csak az uralkodók számára szerkesztettek, és az uralkodók sorsa és a nép sorsa szorosan összefüggött.

Az égbolt eseményeit, közülük is elsősorban a fogyatkozásokat megkülönböztetett figyelemmel kísérték. Az írásbeliség és a naptár kialakulásától kezdve feljegyezték az égi események bekövetkeztének pontos időpontját és az azt követő időszakban a Földön zajló történéseket – természeti katasztrófákat, földrengéseket, viharokat, árvizeket, az uralkodó halálát, a járványokat, éhínségeket stb. – kapcsolatba hozták az égi hatásokkal. „Amint fent, úgy lent!” – törvénye általános érvényűvé vált.

A fogyatkozások így óriási jelentőségre tettek szert. Az évezredes megfigyelések szerint a Föld különböző tájain nagyjából azonos elképzelések alakultak ki a fogyatkozások hatásairól. Mivel a tudás birtoklása hatalmat jelentett, a fogyatkozások egyszerű, az égi mechanikával magyarázható okait az egyszerű emberekkel nem ismertették meg. Számukra – mivel nem rendelkeztek ésszerű magyarázattal a jelenség okairól – a nap- és holdfogyatkozások égi jelek voltak, intések, mely a rosszakat büntette. Ráadásul az embernek van egy érdekes szokása: mindig csak a rosszra emlékszik, a kellemetlenségekre, a katasztrófákra. Azt könnyen elfeledjük, hogy az x. évi napfogyatkozás után milyen jó volt az időjárás, milyen bőséges volt a termés. Ezért aztán emlékezetünkben csak a rossz maradt meg, és a fogyatkozásokat a mai napig kissé borzongva várjuk, vajon mi rosszat hoz el számunkra?

A napfogyatkozásokkal kapcsolatos évezredes megfigyelések alapján a fogyatkozásoknak általában negatív hatásokat tulajdonítanak. Megfigyelték, hogy a napfogyatkozásokat gyakran követik jelentős változások, átalakulások a természetben és a társadalomban egyaránt. Az ókorból ie. 4-5000 évvel ezelőtől származó feljegyzések igen fejlett asztrológiáról tanúskodnak. Az ebből a korból Boghazköyben, Qatnában, Mariban és Elemban, majd a későbbi korokból Assur-bán-apli könyvtárában talált agyagtáblák igen fejlett asztrológiáról tanúskodnak. Az Enuma Anu Enlil kezdetű könyv agyagtábla sorozat részletesen foglalkozik a Nap és a Hold viszonyával, fogyatkozásaikkal, melyek ún. jelekkel szolgálnak a jövőbeni eseményeket illetően. Ebből az időszakból maradtak fenn azok az ómenek, amelyek az égitestek heliakus felkelésével, a fogyatkozásokkal, az újhold időpontjával, az égitestek haladásával foglalkoztak, és amelyek az ország vagy az uralkodó sorsát befolyásolhatták. Az égbolton lejátszódó jelenségek közül a legnagyobb fontosságot ebben az időszakban a Nap és a Hold fogyatkozásainak, közülük is elsősorban a teljes fogyatkozásoknak tulajdonították.

A fogyatkozásokat olyan eseményekkel kapcsolták össze, amelyek a fogyatkozások bekövetkezése után rövid időn belül bekövetkeztek, és az égbolt térképét, a többi égitest helyzetét, az ismétlődő konstellációkat is figyelembe véve kidolgozták a jelenséggel kapcsolatos előrejelzés szabályait. A megfigyelések szerint a napfogyatkozásokat gyakran követik természeti katasztrófák, földrengések, árvizek, járványok, a termés és a jószág pusztulása, és szintén gyakran fordul elő ilyenkor az ország vezetői, nagyjai körében haláleset is.

A napfogyatkozásokkal kapcsolatos feljegyzések gyakran említenek ilyen eseményeket:

- 628. április 10-én a japán uralkodó a teljes napfogyatkozás ideje alatt halt meg.
- 664. május 1-én a napfogyatkozás alatt meghalt a kenti király.
- 975. augusztus 9-én a napfogyatkozás alkalmából japánban általános amnesztiát hirdettek meg.
- 1504-ben Kolumbusz Jamaica őslakóit egy holdfogyatkozással ijesztgette, és ennek segítségével szerzett tőlük élelmiszert hajójának legénysége számára. (A fogyatkozás február 29-én következett be, amint azt Johannes Muller Calendáriuma előre jelezte.)
- 1598 február 25-i napfogyatkozás idején a feljegyzések szerint többen eltévedtek a sötét-ségben, és a hóba veszttek.
- 1846-ban a napfogyatkozás előtt Zadkiel – a neves angol asztrológus – megjósolta, hogy aszály, a termés pusztulása és ennek következtében igen sok ember éhhalála várható I-rországból és Skóciából. És előre jelezte a cumani pusztító földrengést. Az 1879. január 22-i napfogyatkozás kapcsán Dél-Afrikában háborút jósolt; az 1882. május 17-i teljes napfogyatkozás horoszkópjából pedig megjósolta az angolok egyiptomi hadjáratát.
- 1914 augusztusában egy teljes napfogyatkozás vezette be az első világháborút.
- 1918 júniusában a napfogyatkozás előre vetítette az őszi polgári forradalmak kitérését. Az 1918. decemberi napfogyatkozás napja pedig egybe esett Németországban a köztársaság kikiáltásával.
- Az 1923. évi szeptemberi napfogyatkozás már beigézte a Hitler puccsot, mely november 8-án megtörtént.
- Az 1933. február 24-i napfogyatkozás napján indítottak akciót a hitleri erőszakszervezetek a német KP ellen, és három nap múlva leégett a Reichstag épülete.
- 1944. 7. 20-án a napfogyatkozás napján sikertelen merényletet követtek el Hitler ellen.
- Az 1945. januári fogyatkozás pedig már a III. birodalom bukását ígérte.
- 1963. július 20-án teljes napfogyatkozás volt, melyet a Kennedy ellen november 11-én elkövetett merénylettel hoznak összefüggésbe.

Természetesen a írókat, költőket is megihlették a fogyatkozások, így pl. az 1580-90-es években Shakespeare is több művében (35., 107. szonett, Otelló) megemlíti a napfogyatkozást.

Magyar vonatkozású napfogyatkozások

453 február 24-én Gregorius Turonensis szerint a napfogyatkozás idején „igen sok ártatlan vére hullott,,, amikor Attila a hunok élén bevonult Itáliába. (Attila végül nem foglalta el Rómát, hanem visszavonult és még ebben az évben meghalt.)

881. augusztus 8-án Salzburg környékén volt részleges napfogyatkozás látható. A Salzburgi Évkönyv erről így tudósít: „Sol obscuratus est a tertia usúue a sextam horam. Primum bellum-cum Ungaris ad Vvienam.” Magyarra fordítva: „A nap elsötétedett a harmadiktól a hatodik óráig. Az első csatározás a magyarokkal Bécs mellett,„

891 augusztus 8-i bizánci napfogyatkozás igen fontos dátum a magyar történelem szempontjából. Bölcs Leó bizánci császár krónikája részletesen tudósít a magyarok viselt dolgairól. Ebből a krónikából tudhattuk meg, hogy a napfogyatkozást követően indították honfoglaló őseink Lehel, Bulcsú és Botond vezetésével a bolgár hadjáratot, ahonnan seregeiket 896-ban vezették Magyarországra. A fenti időpontot Lakits Ferenc csillagász azonosította a múlt század végén, és 1890-ben „Néhány középkori napfogyatkozás összefüggésben a millennium-mal” című értekezésében a Magyar orvosok és természetvizsgálók nagyváradi vándorgyűlésén számolt be kutatásainak eredményeiről. A Honfoglalás időpontjának meghatározásában így elévülhetetlen érdemeket szerzett.

1133 augusztus 2-án a napfogyatkozás szinte a teljes Dunántúl területén látható volt. Budáról azonban már nem volt észlelhető a teljes napfogyatkozás. Ez Vak Béla árpád-házi király uralkodásának idejére esett, akit 1131-ben koronáztak királlyá, és akinek a hatalmát 1132-ben megpróbálták megdönteni. A királyné segítségével megvédte trónját, és az Aradra összehívott országgyűlésen ellenfeleit elfogatta, kivégeztette ill. megvakította.

1239-ben (június 3-án) és 1241-ben (október 6-án) az akkor Magyarországhoz tartozó Spalato (ma a horvátországi Split) városában mind a kétszer teljes napfogyatkozást láthattak, mivel a teljes fogyatkozások övezetei ott keresztelték egymást. Az eseményről így tudósít Tamás spalatói esperes: „Azon időben, Urunk születésének 1239. esztendejében, június havának 3. napján csodálatos és rettenetes napfogyatkozás lőn, mert az egész Nap elhomályosodott, és az egész levegőég besötétedett, és az égen a csillagok, mint éjszaka, feltűntek, és egy nagyobbacska csillag ragyogott a Nap mellett nyugat felől. És mindenkit olyan rémület lepett meg, hogy mintegy ész nélkül kiabálva futkosott ide s tova azt híven hogy eljött a világ vége. Pénteki nap, a holdújulásnak 30. napja vala, és jöllehet a napfogyatkozás egész Európában látszott, azt mondják, hogy Ázsiában és Afrikában nem volt.” A Két évvel későbbiről ugyancsak Tamás ír: „Azon időben, Krisztus után 1241. esztendőben, október 6. napján ismét fogyatkozás lőn, és nagy rémület lőn általában, mint azon napfogyatkozáskor, amely harmadéve történt,„

Ez utóbbi napfogyatkozást Budán is láthatták a szerencsések. Ekkor IV. Béla uralkodott, a huszadik királyunk. A királynak 1241. március 12-én jelentették, hogy a tatárok Vereckénél betörték az országba. A tatárjárás az ország lakosságának nagy részét elpusztította, és Európa is csak a mongol kán halála révén menekült meg a pusztulástól, mivel uralkodójuk halál hírére a tatárok visszavonultak.

1485 március 16-án szintén napfogyatkozás volt. Erről Bonfini tudósít, és azt írja, hogy III. Frigyes császárnak többen is megígölták, hogy ez a napfogyatkozás balszerencsét hoz. Mátyás király ez év januárjában vonult seregével Bécs alá és végül júniusban kényszerítette a város feladására a császárt. Bécszet ekkor még földregés is sújtotta.

Mátyás is igen megrémült a közelgő napfogyatkozás híretől, és súlyos beteg lett, mély depresszióba esett. Az uralkodó udvarában megfordultak a kor legjelesebb csillagászai és asztrológusai is. Tanácsukra az uralkodó gyógyítására a kor egyik legjelentősebb csillagász-asztrológusát Regiomontanuszt hívták Mátyás udvarába, akinek sikerült meggyógyítania a királyt. Mátyás végül a napfogyatkozás napján foglalta a Bécs melletti Korneuburgot.

1530 március 29-én Lőcsén volt látható napfogyatkozás, melyről a Lőcsei Kalendárium is tudósít: „...a Napnak fénye teljességgel elvesze.” Történelmi esemény ehhez nem kapcsolódik, hacsak a reformáció és a protestantizmus térhódítását nem tekintjük annak.

A régi kalendáriumok és krónikák több más, a történelmi Magyarország területén látható fogyatkozásról is tudósítanak: 1544-ben január 10-én, július 4-én és december 29-én is teljes holdfogyatkozás volt látható Nagyszebenben! 1595 október 3-án napfogyatkozás volt Brassóban. 1654 augusztus 12-én Segesvárott látszott a napfogyatkozás. 1664 január 28-án „szörnyűséges napfogyatkozás” volt Erdélyben, Árva megyében. 1699 szeptember 23-án Eperjesen; 1706 május 12-én Lőcsén láthattak napfogyatkozást.

A legutóbbi teljes napfogyatkozás hazánkban 1842 július 8-án volt látható. A teljes napfogyatkozás tengelye a Sopron-Eperjes vonalon futott végig. Erről szól Petőfi Sándor verse.

*Szemfájásomkor
Teremtő isten! szemeimre
A vakágot tén csak nem küldöd?
Mi lesz belőlem, hogyha többé
Nem láthatok lyányt s pipafüstöt!*

Petőfi rokonától, Orlay Petrich Somától tudjuk, hogy a költő meggondolatlanul szabad szemmel figyelte a fogyatkozást, és ez majdnem a szeme világába került.

Azóta is többször láthattunk részleges napfogyatkozást, azonban teljes napfogyatkozást csak 1999 augusztus 11-én láthattunk, mely egyben az ezredév utolsó teljes napfogyatkozása. A legközelebbit 2001- június 21-én láthatják majd Közép-Afrika lakói. Nekünk magyaroknak 2081 szeptember 3-ig kell várunk a következőre.

Mit ígérnek a próféciaik?

Az ez évi napfogyatkozáskor egy igen érdekes, és meglehetősen ritka konstelláció alakul ki az égbolton. Az apokalipszist jelképező állatövi jegyekben egy kereszt alakul ki, melyben a Nappal és a Holddal szemben az Uránusz (a váratlan események, katasztrófák, és általában a hirtelen változások szimbóluma) helyezkedik el, míg a kereszt másik két pólusán a Mars (a

háborúk és az erőszak jelképe), vele szemben pedig a Szaturnusz (a gondok, bajok és korlátozások szimbóluma) foglal helyet. Az ősi törvényszerűségek szerint ez egy sor természeti katasztrófát, földrengéseket, árvizeket, szélsőséges időjárást eredményezhet.

Egyesek a bibliai prófétákra, Nostradamusra és egyéb híres látnokokra (pl.: Edgar Cayce) hivatkozva igen merész következményekkel számolnak, pl.:

- Elmozdul a föld tengelye, megváltozik a dőlésszöge. (Ez már önmagában elegendő ahhoz, hogy természeti katasztrófák sorozatát eredményezze, melyben akár a Föld élővilágának döntő többsége is elpusztulhat.)
- A föld mágneses pólusai helyet cserélnek, és ez beláthatatlan következményekkel jár mindenre, ami kapcsolatban van az elektromossággal (A hírközlésben, a közlekedésben, az elektronika segítségével vagy számítógépek által vezérelt tevékenységekben, az iparban, az atomenergiában, a kórházak intenzív osztályain stb. minden berendezés, műszer meghibásodik, működésképtelenné válik. Törlődnek a számítógépek programjai, memóriái.)
- Emiatt új éghajlat alakul ki, A sarkvidéki jég olvadása megemeli a világ tengerek szintjét, óriási területek kerülnek víz alá elsősorban Észak-Amerikában és Európában.
- A Golf-áramlat megváltoztatja folyásirányát, és ez szintén éghajlat változást idéz elő.
- A földkéreg mozgásai miatt óriási földrengések várhatók a skandináv országokban, Törökországban, Jugoszláviában és az USA tengerparti vidékein.
- Anglia és Japán, a Benelux államok, és a Földközi tenger partvidékének nagy része elmerül a tengerben.
- Egyes helyeken kiszáradnak a tengerek és régmúlt idők városai bukkannak a felszínre. (Pl. Izraelben)
- Az élelmezési és energia ellátási problémák háborúkhöz, konfliktusokhoz vezetnek, melyekben százazrek pusztulnak el.

Néhányan nem elégszenek meg ezekkel, hanem egyenesen a világ végéről beszélnek. Az ezredfordulónak amúgy is túl nagy jelentőséget tulajdonítanak, mivel az egy szép kerek szám és összefüggésben van Krisztus születésével. Ma már azonban az egyház is elismeri, hogy Jézus nem akkor született, és a naptár egy fiktív dátumhoz kapcsolódik. Ez azonban nem zavar abban senkit, hogy a világ végével fenyegezzék az emberiséget. (Talán annyiban igazuk is van, hogy az emberiség tényleg mindent megtesz környezetének, a Kék bolygónak az elpusztításáért. A genetikai kísérletekkel pedig néha még a teremtő szerepét is magára vállalja. Ez természetesen nem maradhat büntetés, következmények nélkül!)

Én úgy gondolom, hogy az ezredforduló napfogyatkozása mindenkit el kell hogy gondolkodtasson saját és az emberiség jövőjéről. Óriási változások kell, hogy hamarosan bekövetkezzenek. Igen nagy szűgyen, hogy Krisztus születése után 2000 évvel még mindig vallásháborúk zajlanak a Földön; hogy embereket üldöznek a származása, faja vagy vallási nézetei miatt. Nem beszélhetünk fejlett társadalomról és demokráciáról addig, amíg megoldatlan a kisebbségek helyzete; nem beszélhetünk jólétről addig, amíg a Földünk lakosságának jelentős része éhezik! A napfogyatkozás, és vele együtt a következő évezred változásokat kell hogy hozzon, olyan változásokat, mely az emberiség egészének a jólétét kell hogy szolgálja. Ebben pedig mindannyiunknak szerepet kell vállalnunk.

Dr. Szepesi János

Irodalom:

Santillana és von Dechend: Hamlet malma – értekezés a mítoszokról és az idő szerkezetéről. Pontifex kiadó 1995. – Shand dinasztia korából – ie. 1550-1050 között – származó An-yang orákulum. Más vélemény szerint ez az 1223. évi napfogyatkozásra vonatkozott. – Szent Biblia – Károli Gáspár fordítása.